

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XXI. Altare oportet esse ornatum duabus mappis lineis, ubi moris
est, benedictis; insuper Corporali de sindone munda. Accedat lumen,
saltem unicum, liber Missalis, & Crux.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

video, inquit Dicaflillo nu. 149. in hoc esse peccati.

Sed pergamus ad alia, ad ornamenta, inquam, altaris, quæ varia sunt, atque in primis

CONCLUSIO XXI.

Altare oportet esse ornatum duabus mappis lineis, ubi moris est, benedictis; insuper Corporali de sindone munda. Accedat lumen, saltem unicum, liber Missalis, & Crux.

419. **E**st communis, & satis patet ex perpetuo usu Ecclesiæ. De prima & secunda parte sic scriptum reperio apud Scotum 4. dist. 13. quæst. 2. num. 16. *Hæc etiam vasa (intelligit altare, calicem & patenam) oportet esse ornata, altare quidem tabulis duabus, ubi est mos Ecclesiæ, consecratis; & quod magis præcisum est Corporali de sindone munda. Et oportet quod illud Corporale cooperiat ad minus locum calicis, & hostia qua debent collocari super altare consecratum, sive totum immobile consecratum sit, sive super mobile, ubi requiritur usus eius.*

Et quidem Rubricæ Missalis Tit. Rubricæ generales cap. 20. videntur requirere tres mappas: *Altare, inquit, operiatur tribus mappis seu tabulis mundis, ab Episcopo vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblongâ, qua usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus vel unâ duplicatâ.* Hinc Tit. de defectibus cap. 10. n. 1. inter alios defectus in ministerio ipso occurrentes ponitur: *si celebratur in altari tribus mappis non cooperato.*

Quod autem hic sit sermo de tribus mappis præter Corporale patet; quia de Corporali specialiter tractant Rubricæ Tit. Ritus servandi in celeb. Missæ cap. 1. nu. 1. ibi: *Super velum ponit busam coloris paramentorum minus habentem Corporale plicatum, quod ex lino tantum esse debet, nec serico vel auro in medio intextum, sed totum album; & ab Episcopo, vel alio habente facultatem simul cum palâ benedictum.*

Altare oportet esse ornatum tabulis duabus consecratis secundum Scotum,

secundum Rubricas tribus,

à Corporali distinctis:

420. ut etiam decrevit Pius V.

Accedat Decretum Pii V. quod refertur de Consecrat. dist. 2. cap. *Si per negligentiam* 27. ibi: *Si super linteum altaris & ad aliud stilla (Sanguinis Christi) pervenerit, quatuor diebus peniteat. Si usque ad quartum, viginti diebus peniteat.* Ubi fit mentio quatuor linteaminum, utique Corporalis, & trium mapparum sive tabularum.

Verum tamen sicut huic Decreto derogatum est consuetudine, quantum ad penitentiam, quæ ibi injungitur Sacerdoti, cujus negligentia aliquid de Sanguine Domini stillaverit;

ita etiam facillè derogari potuit, & censetur de facto consuetudine derogatum numero mapparum, sive linteaminum: quamquam enim sit decentius, ut præter Corporale tres adhibeantur, & ita in multis Ecclesiis adhuc observetur; equidem sine scrupulo propter auctoritatem communem Doctorum celebratur passim super altare coopertum tantum duabus mappis præter Corporale.

Immo Præpositus 3. parte q. 83. nu. 167. censet non improbabilem sententiam; quæ docet non peccari mortaliter ab eo, qui ob aliquam necessitatem solum adhibet unam mappam præter Corporale: quia, inquit, illa omisso non videtur esse ita gravis.

Ego autem dico, si illa omisso ex se sit materia levis, veluti omisso v. g. cinguli, ut multi docent, quidni sicuti necessitas excusat omissionem cinguli ab omni peccato, ut iidem consequenter asserunt; ita quoque excuset omissionem unius mappæ?

Gradus verò necessitatis non est hic valde strictè accipiendus. Quare necessitas audiendi & celebrandi Sacrum die Festivo, fervor devotionis, & tentato voluntas tentationem eo remedio superandi; immo & Sacerdoti pauperi opportunitas eleemosynæ satis superque in prædicta parvitate, etiam à veniali, celebrantem excusabit. Ita Thomas Tamburinus lib. 1. de Sacrificio cap. 3. §. 1. n. 4. de omissione cinguli; & consequenter de omissionem unius mappæ cap. 5. §. 2. n. 1.

Rogas, an una mappa duplicata æquivalet duabus? Respondeo cum pluribus Doctoribus affirmativè. Hinc si Corporale sit paulò majus, poterit plicari & altera pars servire loco secundæ mappæ.

Quantum ad benedictionem istarum mapparum, optimè Doctor Subtilis refert se ad consuetudinem: quia tunc temporis ex jure scripto non poterat ostendi aliqua obligatio, neque hodie ostendi potest saltem gravis. Præscribitur quidem benedictio à Rubricis, ut patet ex verbis supra citatis, & inter defectus in ipso ministerio occurrentes recensetur: *Si mappa non sint benedicta.* Tit. de defect. c. 10. n. 1. & in Rituali Romano inter cæteras benedictiones, ponitur benedictio mapparum, sive linteaminum altaris; sed quid tum? Etenim multæ benedictiones ibi recensentur, sive ordinantur ab Ecclesia, quæ licet utiles, haud equidem necessariæ sunt, & non omnes Rubricæ obligant sub mortali: sed aliquæ ad summum sub veniali, quidni inter illas hæc numeretur? Non video quid obstat.

Hinc Layman lib. 5. Tract. 5. c. 6. nu. 11. cum aliis, quos citat, affirmat, posse in necessitate mappam mundam profanam assumi ad ornandum altare pro celebranda Missa & finito Sacro reddi ad usum profanum priorem. Quod verum existimo.

cui detere est per consuetudinem derogatum,

421. An adhibitio unius tantum mappæ cum Corporali sit mortalis? Præpositus.

Tamburinus

Una mappa duplicata æquivalet duabus.

422. An sit obligatio benedictionis?

423.
Corporalis
benedictio
necessaria
ex c. 46 de
Consecrat.
dist. 1.

Sed numquid major necessitas benedictionis Corporalium? De ea ex Epistola Eusebii Papæ & Sylvestri hoc modo legitur de Consecrat. dist. 1. cap. 46. *Consulto omnium statumimus, ut Sacrificium altaris non in serico panno, aut in tincto quisquam celebrare presumat, sed in puro linteo ab Episcopo consecrato, terreno scilicet lino procreato atque contexto: sicut Corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone lineæ munda sepultum fuit.* Ecce quasi in terminis secunda pars Conclusionis, de qua proinde nemo dubitat.

424.
An sit ne-
cessaria be-
neditio
pallæ?

Cur autem magis requiratur benedictio Corporalium, quam mapparum, ratio est; quia Corporalia immediatè tangunt Corpus Christi, adeoque proximè deserviunt ad Sacrificium: quid ergo miramur si requirant maiorem sanctitatem, quam mappæ, quæ, ut patet, non tangunt immediatè Corpus aut Sanguinem Christi, & remotè tantùm concurrunt ad Sacrificium?

424.
An sit ne-
cessaria be-
neditio
pallæ?

Et quamvis olim quæ Corporalis, eadem fuerit ratio pallæ, quæ calix cooperitur; erat enim pars Corporalis: equidem hodie quando palla est omnino separata & condistincta, videmus in multis locis illam, etiam ex ea parte quæ tangit calicem, non esse lineam, albam, & benedictam, estd Rubricæ Missalis id præscribit Tit. Ritus servandus &c. cap. 1. n. 1. ibi: *Eam (patenam) tegit parvâ pallâ lineâ, tun velo serico: super velum ponit busam coloris paramentorum, intus habentem Corporale plicatum &c. simul cum pallâ benedictum.*

Rubr. Miss.

Nihilominus, sicut dixi, videmus in aliquibus locis contrarium fieri, & sine scrupulo. Credo, quia palla non tangit immediatè Corpus aut Sanguinem Christi, ideo minoris illa Rubrica æstimatur; unde non aulim definire obligationem sub mortali, quidquid sit de veniali, ubi consuetudine Rubrica illa non est abrogata.

425.
An Corpore
possit
esse serico
vel auro
intextum?

Nota etiam, quòd inter defectus in ipso ministerio occurrentes non recensetur: *Si palla non sit benedicta*, ex quo facilis omisio benedictionis etiam à peccato veniali posset excusari.

425.
An Corpore
possit
esse serico
vel auro
intextum?

Interea indubitatum est tam Corporale in extimis partibus, quam pallam in parte superiori, quæ calicem non tangit, ex quacumque pretiosa materia vel colore ornari posse, ut patet de Corporali ex Rubricis suprâ allegatis ibi: *Nec serico vel auro in medio intextum, id est, in illa parte in qua solet reponi hostia consecrata: ergo in aliis partibus potest esse serico vel auro intextum; quia, ut communiter dicitur, exceptio firmat regulam in contrarium.*

Objectio
solvitur.

Si dixeris: Sanguis Christi reponitur in calice aureo vel argenteo. Respondeo, etiam Corpus Christi in patena aurea & argentea: ergo etiâ potest reponi in Corporali argento & auro in medio intextum, Nego Consequent. Ratio disparitatis est voluntas Ecclesiæ, quæ, ut ait

Doctor Angelicus 3. p. q. 83. a. 3. ad septim. d. 2. *Vbi potuit sine periculo fieri, statim circa hoc Sacramentum id, quod expressius representat passionem Christi. Et ideo licet calix (qui representat sepulchrum) non fiat de perla (ne Sanguinem imbibat) Corporale tamen sit de panno lino, quo Corpus Christi fuit involutum. Unde in Epistola Sylvestri Papa in eadem distinct. (1. de Consecrat.) legitur: Consulto omnium &c. Competit etiam panno lineus propter suam munditiam, ad significandam conscientie puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus preparatur, ad significandam Christi passionem.*

Ceterùm præter pallam & Corporale lineum requiritur purificatorium, quo calix tergitur, similiter album, & ex lino, non tamen necessariò benedictum, ut habet præxis Ecclesiæ, & censent communis Doctores contra Layman suprâ n. 12. dicens: Sextum (ornamentum altaris) est purificatorium, ex lino factum, quod benedictum esse oportet. Jure scripto, an consuetudine, non meminit, neque allegat aliquem Auctorem, neque ullam rationem, & ideo non audiendus.

Sanè nulla specialis benedictio purificatorii invenitur in Rituali Romano, quamvis aliquin satis propinquè attingat Sanguinem Domini, & interdum fortasse aliqua reliquia Corporis vel Sanguinis illi adjungantur.

Restat difficultas, an prædicta ornamenta altaris possint legitime fieri ex cannabe, vel gossipio. Posse ex cannabe, mihi certum est, inquit Tamburinus lib. 1. de Sacrificio c. 5. §. 3. n. 3. si quidem telæ ex cannabe censentur in humana acceptione, & usu lineæ; iis enim ad sternendas mensas, & ad interiores tunicas communiter utimur, ad quarum similitudinem mappas, Albas, & prædicta assumpsit Ecclesia.

Prosequitur dictus Auctor: majus dubium est de gossipio, de quo tamen sic habet Azor p. 1. lib. 10. c. 28. q. 8. Plinius lib. 19. c. 11. testatur ex gossipio fieri lina Xylina: quod si ex eo fiunt lineæ vestes, hoc sufficit. Ita Azor, & quidem probabiliter, loquens de Corporali, id quod propter paritatem rationis, de aliis prædictis dici rectè potest.

Confirmo proferendo verba Plinii: *Superior pars Egypti, ait, in Arabiam vergens, gignit fruticem, quem aliqui Gossipion vocant, plures Xylon, & ideo lina inde facta Xylina. Parvus est, similitudine barbæ nucis deserti fructum, cuius ex interiori bombyce lanugo netur, nec ulla sunt eis in candore, molliore præferenda.* Hæc Plinius. Ubi nota illud: *Lina inde facta*; linea ergo est ex gossipio contexta tela: estd enim linum, cannabis, & gossipium specie physica inter se differant; non differunt in hominum acceptione, usque vestium.

Nota item obiter, ætate Plinii in ea tantum Regione crevisse Xylon; nunc passim in Sicilia, & Italia colitur, & vulgare est, vocaturque Costone, vel, Bambacæ. Hæc tamen Tamburinus. Et

428. Requiritur prædictorum ornamentorum munditia? Uter verbis Innocentii III. cap. Relinqui nolumus 2. de Custodia Eucharistiæ. Sunt & alii, qui non solum Ecclesiam dimitunt incultam, verum etiam vasa ministerii, & vestimenta ministrorum ac pallas altaris, nec non & ipsa Corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus sunt horrori. Quia verò zelus nos comedit Domus Dei . . . Præcipimus ut Oratoria, vasa, Corporalia, & vestimenta prædicta munda & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in sacris fordes negligere, quæ dedecere etiam in profanis.

Propter hoc præceptum aliqui Doctores censent illam immunditiam esse peccatum mortale, alii id limitant ad Corporalia, quæ immediate contingunt ipsas species consecratas, præsertim si immunditia sit enormis; alioquin communiter non videtur esse nisi veniale, secluso scandalo & contemptu: imò nullum peccatum, si ex necessitate in illis celebretur, maxime ab his, ad quos non spectat cura ornamentorum; nam cui ex officio incumbit prædicta disponere & curare, ut munda sint, facilius potest graviter peccare, quod iudicio prudentis relinquatur, prout etiam enormitas immunditiæ.

Rogas à quo lavari debeant Corporalia, purificatoria, & similia, si fuerint sordidata? Respondeo, saltem ex convenientia à Diacono, in vase ad hoc præparato, lotionemque mittendam esse in Piscinam sacram seu Sacarium; quod hic nihil aliud est, quam locus in pariete, seu sub terram defossus, & ab aliis profanis usibus separatus, in quem hæc lotio, & similia, projici ob reverentiam solent.

Hoc autem communiter intelligitur de prima lotionem, nam hæc per Diaconum habitam, passim laici sine ullo scrupulo & fæminæ, præsertim sacræ virgines, ea melius lavant, tergunt, & reficiunt.

Ubi bene notat Dicassillo disputat. 4. num. 164. aliquas ita velle quandoque parare & levigare Corporalia amydo infecta, ut potius videantur incrustare, & tegere materiam ipsam telæ, & sæpè contingat, non in tela ipsa linea, sed in ipsa amydi crusta celebrare; imò fortè, ut sæpè fit, aliqui etiam Sacerdotes scrupulosi nimis illam ipsam crustam patenam abraferint, quasi essent particula hostiæ consecrata, quæ omnia merito vitanda sunt. Hæc ille.

Dixi in responsione, Saltem ex convenientia; quia aliquibus Auctoribus, neque ex jure positivo, neque ex ratione naturali efficaciter probatur stricta obligatio, aded ut probabile ipsis sit, laicum, qui sine necessitate primo lavat Corporalia, nec peccare venialiter. Et sanè si verum est, quod alii docent, non esse veniale tangere Corporalia munda,

consequens planè videtur, neque esse veniale ea sordida primo lavare; in lotionem enim nihil aliud intervenit, nisi quidam contactus.

Illum autem nullo jure esse prohibitum, censet Tamburinus sup. cap. 2. §. 1. n. 12. cum aliis, quos citat, expendens singulos textus (à n. 13. usque ad finem §.) qui communiter adferuntur pro contraria sententia; sed quia in his non tantum agitur de contactu Corporalium; sed etiam calicis & patenæ, de quibus posset esse major difficultas propter unionem sacri Christumatis, quæ in eorum benedictione intervenit, hinc commodius infra illos explicabimus.

Solum hic expendo particularem illum textum, per quem Doctores communiter existimant prohiberi lotionem Corporalium, de qua impræsentiarum agimus. Est autem textus hujusmodi: *Pallas & vela Sanctuarii si sordidata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus ministris intrâ Sanctuarium lavent; non evicentes foras à Sacario, & velamina Dominice mensæ abluant, ne forte palvus Dominici Corporis male decidat.* Ita Clemens Papa Jacobo Hierosolymitano Episcopo Epistolâ 2. & refertur can. *Nemo per ignorantiam* 40. de Consecr. dist. 1.

Ubi in primis notat Glossa, huic Canonis quo ad vela esse consuetudine derogatum: *Et vela; inquit, id est ornamenta altaris, vel vela, id est, cortina. Huic hodie derogatum est consuetudine generali.*

Secundo per *Pallas*, Glossa ibi & in capite præcedenti intelligit Corporalia; quod à Doctores propter identitatem rationis merito extenditur ad purificatoria, calices, patenasque.

Nota tertio, hunc textum concedere prædictam lotionem Diaconis cum humilibus ministris, quos licet interpretari Subdiaconos, alioque Clericos minorum Ordinum, ac primæ Tonsuræ. Cur igitur, inquit Tamburinus supra c. 2. §. 2. n. 8. plures Doctores id coarctent ad unum Diaconum? Si licet igitur meo intellectu hunc Canonem explicare, sensus erit, ut Diaconi tanquam ii, quibus cura Sacrorum incumbit, assistant, minores ministri lavent; tunc enim rectè dicitur Diaconus cum ministris lavare, sicut domina cum ancillis dicitur domus servitia exhibere, illa scilicet dirigente, his exequentibus. Hæc ille.

Cæterum loquendo de laicis, puto, inquit idem Auctor, iis nequaquam in hoc textu prohiberi; ne sub veniali quidem, primam prædictorum lotionem. Probat; quia ut patet ex littera, nullum verbum est ostendens obligationem ejusmodi; solum enim dicitur: *Diaconi cum ministris lavent*: hoc autem imperativum nec ex se significat prohibitionem sub peccato in opinione probabilissima (quàm probabilis sit hæc sententia, nolim hic disputare, mihi certum est, multa esse prohibita in Regula nostra, etiam sub mortali

428. Requiritur prædictorum ornamentorum munditia.

429. Corporalia, & purificatoria &c. sunt à Diacono lavanda.

430. An sit stricta obligatio?

Dicassillo.

430. An sit stricta obligatio?

Tamburinus

431. Explicatur cap. 40. de Consecr. dist. 1.

Clemens

Tamburinus

432. & ostenditur illa non prohiberi laicis primam lotionem.

per solum verbum imperativum juxta declarationem Clementis V. Clementinâ: *Ex vi de Paradiso de Verborum significatione*) & multo magis hîc ex Pontificis mente, qui explicare duntaxat in hoc textu intendit, id esse officium Diaconorum & aliorum ministrorum; cæterum an ab aliis idem fieri possit, nec annuit, nec abnuit. Sanè si quis ita dicat: *Ostiarium januas Ecclesiæ aperiant*; ostenderet quidem officium Ostiarii, non tamen prohiberet, quò minus ab aliis, quamvis non ex officio aperiri Ecclesiæ janua possint. Hactenus Tamburinus.

433.
Sed contrarium videtur ex aliis verbis ejusdem textus.

Sed dicit aliquis; hæc quidem primâ fronte plausibilia apparent, interim dum rem totam tacitus mecum pensito, statim incidit scrupulus, nûm fortè textus suprâ adductus, mutilatus, seu non integer, & dum illum penitus introspicio, ecce post verba citata illicò attextitur: *Sindonem verò non foris abluant: & erit hæc operanti peccatum.* Idcirco intrâ Sacrarium ministri precipimus hæc sancta cum diligentia custodire.

Per Sindonem, intelligit Glossa verb. *Non foris*, secundam vestem Sacerdotalem. Alii dicunt quòd est ornamentum calicis. Ego autem puto esse velamen Dominicæ mensæ, ut infrâ patebit ex Originali.

434.

Rogas quid significet *ly Non foris*? Respondet Glossa, *id est, ab aliis segregatam*: ego verò existimo idem esse quòd intrâ sive juxta Sacrarium, ut facillè colliges ex eodem Originali. Si ergo Diacono hæc operanti, id est, sindonem foris abluenti, peccatum erit; quantò magis erit peccatum laico foris abluenti Corporalia, quæ magis sancta sunt?

Interim, ut rectè advertit Tamburinus suprâ nu. 11. quòd linteamina sacra laventur intrâ Sacrarium, quotusquisque est, qui hodie observat? Lavantur enim passim à ministris ubi liberit in pelvi, quamvis observent illud, quòd non projiciant lotionem foràs à Sacratio.

435.
& communis sensu fidelium.

Cæterum si Pontifex lotionem intrâ sive juxta Sacrarium sub peccato præceperit, quantò potius censeri debet voluisse præcipere sub peccato ut lotio fieret à Diaconis cum aliis ministris; adeoque voluisse eam prohibere laicis? Certè hic est sensus communis fidelium & praxis omnium timoratorum, à qua non videtur recedendum propter privatam aliquorum opinionem.

Quin si Tamburinus originalem textum inspexisset, fortè id ipsum, seclusâ contrariâ consuetudine, omnino sensisset. Verba originalia hæc sunt: *Pallas verò & vela, quæ in sanctuarii sordidata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus ministris juxta Sacrarium lavent, non evadentes foràs à Sacratio velamina Dominicæ mensæ, ne forte pulvis Domini Corporis male decidat à sindone foris abluta, & erit hæc operanti peccatum; idcirco intrâ Sacrarium ministri præ-*

Clemens.

cipimus, hæc sancta cum diligentia custodire.

Dico, *Fortè id ipsum sensisset*; quia fortè respondisset ex his verbis tantum probari præceptum lotionis intrâ seu juxta Sacrarium, ut clarè colligitur ex ratione motiva legis: *Ne forè pulvis Domini Corporis male decidat à sindone foris abluta*: quæ utique ratio solum concernit lotionem foràs à Sacratio; minime autem lotionem, quæ fieret à laico intrâ, seu juxta Sacrarium.

Quantum ad praxim communem, fortè dixisset, multa præcari à timoratis, quæ magis convenientia sunt, licet non omnino necessaria. Sed de his rursus infrâ; ubi etiam de ministro benedictionis.

Progredior ad tertiam partem Conclusionis, scilicet ad lumen, quòd necessarium esse, ad eam me tacente, clamat consuetudo, & colligitur ex jure scripto capite ultimo de Celebratione Missæ ibi: *Intellecto iterum quòd prædicta Ecclesia per malitiam dicti Presbyteri, multipliciter leditur, inquisitionis officium iterans, ex eius confessionibus inventis, quòd idem sine igne sacrificabat & aqua.* Et sequitur: *Cum igitur sit aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse prebetur: Mandamus, quatenus Officio & Beneficio perpetuo ipsum prives.*

Nec satisfeceris dicendo, punitur ibi Presbyter ob alia crimina. Responso enim est plana: punitur ob alia crimina & unâ propter illud, quòd commisit celebrando sine lumine; hoc namque inter cætera ibi enumeratur. Adeò ut Tamburinus lib. 1. cap. 5. §. 4. existimet illicitum celebrare Missam sine lumine saltem uno, etiam si necessaria foret addendum Viaticum infirmo.

Quæris, quare potius liceat celebrare Missam post sumptum cibum aut potum, quando est necessariâ ad communicandum infirmum, quàm sine lumine? Respondeo, quia præceptum jejune communicandi multas patitur exceptiones; non legitur autem Ecclesia unquam dispensasse, nec quempiam aliquando impune attentasse Missam celebrare sine lumine, quòd signum est hanc legem majoris esse momenti. Ergo celebrare Missam sine lumine saltem uno, præsertim quando nulla est necessitas, indubiè erit peccatum mortale.

Dixi, *saltem uno*; quia licet, ut habet sensus communis consuetudo, magis congruum sit adhibere duo lumina, equidem aliquibus non videtur esse stricta obligatio.

An autem lumen illud ardere debeat in candela cæca, est major difficultas, communiter affirmant Doctores, nisi in casu prudentis necessitatis, in quo utique existimat Dicastillo disp. 4. n. 160. nullum esse peccatum; immo secluso scandalo fatuus esse celebrare cum lumine olei, quàm non celebrare.

Tota

Tota ergo necessitas ex parte defectus cere spectanda est; si adhibita morali diligentia haberi non possit, tunc celebretur, inquit ille, cum alio lumine, & non propterea omittatur celebratio. Et quidem olei usum, prout etiam candelæ sebaceæ, in Ecclesiis esse coram Venerabili Sacramento, nemo non videt. Et olim in Sanctuario lampades in cultum Dei ardebant.

Alii paulò majorem requirunt necessitatem, quamvis non admodò magnam, illam scilicet, quæ sufficit ut Sacerdos celebret sine vestibus Sacerdotalibus minoris momenti, de quibus infra præcisio semper scandalo, quod facillè fieri potest, si instruat Sacerdos adstantes.

Et verò vellem videre jus disponens quidpiam de materia luminis. Scio à Rubricis Missalis Tit. de Defect. cap. 10. inter defectus occurrentes in ipso ministerio numerari: *si non adsint luminaria cerea*; sed etiam non ignoro multas Rubricas solum esse directivas; alioquin non tantum duo cerei erunt necessarii, sed etiam tertius accendendus in consecratione, quod ex communi usu constat esse falsum. Igitur luminaria sint cerea, quando commodè fieri potest. Sanè qui etiam sine ulla necessitate uteretur sebaceis, non auferem damnare peccati, saltem mortalis; neque illum, qui uno tantum uteretur lumine cereo.

Sed numquid peccat mortaliter, qui celebrat Missam sine Missali? Respondeo cum distinctione, vel exponit se periculo mortali errandi, vel non. Si primum; clarum est peccare mortaliter vel venialiter, prout error, cujus periculo proximo se exponit, gravis fuerit vel levis. De secundo dubitant Doctores, an saltem non esset peccatum veniale.

Suarez disp. 81. sect. 6. §. Quarto requirunt, sic inquit: An in aliquo casu ubi liber deest, & Sacerdos esset ita instructus, & de sua memoria confidens, ut moraliter non dubitaret posse se omnia integrè dicere sine libro; an, inquam, in eo casu esset peccatum id facere, aliorum judicio relinquo: nam ego propter multorum auctoritatem licentiam dare non audeo, & aliunde sufficienter rationem peccati non invenio.

Nec ego; in quo enim Decreto specialiter hoc est præceptum? Doctores autem est Canones explicare, haudquaquam novos condere. Quod attingit ad Rubricam Missalis, patet responsio ex dictis. Unde hanc sententiam docet Cardinalis Lugo disp. 20. n. 78. & sequitur Tamburinus supra §. 5. n. 1. Quæ an debeat intelligi non tantum de peccato mortali, sed etiam veniali, relinquo judicio aliorum.

Fortè Cardinalis non intellexit nisi de mortali, allegat enim pro se Dianam part. 2. tract. de Celeb. Miss. resol. 46. ubi quaerens an talis Sacerdos peccet mortaliter. Respondet cum aliis, quos citat, non peccare; quod suffi-

cienter posset intelligi de peccato mortali juxta propositam quaestionem.

Tamburinus autem simpliciter asserit ipsum non peccare; sicuti, inquit, nec peccaret luscus, qui ceteras actiones exhibendas in Missa videt, nec tamen videt legere, si vel moraliter legenda sciat, vel à Sacerdote adjuvetur. Et verò quis dixerit talem luscum peccare venialiter? Porro quid refert quòd Missale sit in altari, si eo non possum uti ad legendum? Sanè non ad ornatum, sed ad necessariam lectionem requiritur.

Nihilominus multi docent semper peccari non tantum venialiter, sed etiam mortaliter ab eo, qui sine magna necessitate celebrat absque Missali, in quo saltem non contineatur Canon. Sed illi (salvo meliori judicio) ut alibi adhuc memini me dixisse, nimis bono pretio vendunt peccata mortalia. Facilis (inquit Poëta) descensus averni, sed revocare gradum, hoc opus, hic labor est. Hercule valde multa quotidie perpetrant filii hominum peccata mortalia, & cum illis descendunt in infernum, ut non oporteat sine magna ratione viam seu descensum inferni novis peccatis mortalibus reddere faciliorem.

Si dixeris, cessante sine legis in casu particulari solum negativè, non cessat lex: ergo licet periculum errandi in Canone Missæ hic & nunc cesset, non tamen cessat ipsa lex, quæ propter periculum, quod communiter subest, generaliter est lata.

Respondeo, me nullam aliam legem strictè dictam, saltem graviter obligantem, hic agnoscere, præter illam quæ præcipit integram recitationem Canonis: & quamvis hæc communiter requiratur ad sui observantiam præsentiam Missalis in altari propter fallibilitatem memoriæ humanæ; equidem ubi moralis certitudo est integræ recitationis sine usu Missalis, liquet profectò sine usu Missalis legem istam perfectissimè adimpleri. Ergo in tali casu nulla est obligatio istius medii.

Accipe simile: qui obligatur legere Horas canonicas, ex consequenti obligatur habere Breviarium tamquam medium necessarium legendi propter memoriæ fallibilitatem, & communem ignorantiam; interim tamen si aliquis totum Officium sine periculo erroris ex memoria sciret recitare, quid opus tali homini Breviario?

Cæterum non facillè alicui consulendum, ut celebret sine Missali, præsertim extra necessitatem, tum propter communem sententiam Doctorum in contrarium, tum propter periculum erroris, quod sæpè subest, ubi etiam aliquando non putatur subesse, tum propter scandalum adstantium, quod natum est inde oriri. Ex quo rectè à Rubricis Tit. de Defect. cap. 10. inter defectus in ipso ministerio

A a a a 3 occur-

440.

An sit peccatum mortale celebrare sine Missali in quo saltem non contineatur Canon?

439.

Celebrare Missam sine Missali cum periculo errandi est peccatum?

Suarez.

si non sit periculum, non videtur peccatum, si tamen mortale.

Lugo.

Tamburinus.

Diana.

441.

Celebratio sine Missali non facillè consulenda.

occurrentes ponitur: Si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.

Perinde autem existimo, si Missale sit scriptum sive impressum. Quid enim factum arbitramur, antequam ars typographica foret inventa? Et quid refert ad evitandum periculum erroris sive legam ex charta scripta, sive ex impressa?

442. Restat ut breviter aliquid dicamus de necessitate Crucis, si tamen vera necessitas est, & non magis congruentia. Prescribitur quidem in Rubricis Missalis Tit. Rubricæ Generales cap. 20. ibi: *Super altare collocetur Crux in medio; attamen ejus absentia non ponitur inter defectus.* Profecto multa in isto capite prescribuntur, quæ constat non esse obligatoria; v. g. *Ad Crucis pedem ponatur tabella Secretarum appellata. In cornu Epistolæ cuspis supponendus Missalis; & ab eadem parte Epistolæ parietur cercus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampulla vitrea vini & aquæ cum pellicula & manutergio mundo in fenestella, seu in parva mensa ad hæc preparata.*

443. Putas autem quod hæc omnes Rubricæ, & similes obligent sub peccato? Noli putare: *Vbi enim non est lex, nec prævaricatio,* inquit Apostolus Rom. 4. v. 15. Rubrica, ut supra meminimus me dixisse, nihil aliud est ex se, quam mera quædam manu ductio circa ea, quæ dicenda sunt, vel facienda, rubro colore solita scribi: nisi ergo aliunde habeatur, vel ex jure naturæ, vel divino positivo, vel Ecclesiastico, aut certe ex consuetudine quod ea, quæ sic scribuntur, sint de præcepto, non possunt talia esse; & è contra si aliunde habeatur quod ea, quæ sic scribuntur, sint de præcepto, non possunt non talia esse.

444. Interim tamen cavendum primò, ne etiam minutiones Rubricæ negligantur cum scandalo, vel ex contemptu explicito, aut certe implicito, qualis est illa intolerabilis negligentia, quæ quis perpetuò, seu ut plurimum, non curat eas servare.

444. Secundo, ne negligantur animo inducendi novum ritum in Ecclesia; hoc enim per se grave est, graviterque prohibitum à Pio V. Bullâ, *Quo primum tempore* (apud Cherubinum 106. & ponitur in initio Missalis) §. 3. hisce verbis: *Ac huic Missali nostro nuper edito, nihil unquam addendum, detrahendum, aut immutandum esse decernendo, sub indignationis nostræ penâ, hæc nostrâ perpetuò valiturâ Constitutione statuimus & ordinamus. Mandantes, ac destricte, omnibus ac singulis Ecclesiarum prædictarum (in quibus scilicet alia institutio à Sede Apostolica approbata, vel consuetudo supra ducentos annos observata non fuit) Patriarchis, Administratoribus &c. illis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, ut cæteris omnibus rationibus & ritibus ex alijs Missalibus quantumvis vetustis hætenus observari consuevis, in posterum penitus omittis, ac planè reiectis, Missam*

hoc enim repugnat Constitutioni Pii V.

iuxta modum, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur, decantent ac legant, neque in Missæ celebratione alias ceremonias, vel preces, quàm quæ hoc Missali continentur addere, vel recitare presumant.

Et infra §. 6. sic inquit Pontifex: *Volumus autem & eadem auctoritate decernimus, ut post hunc nostræ Constitutionis ac Missalis editionem, qui in Romana adsum Curia Presbyteri post mensem, qui vero intra montes post tres, & qui ultra montes incolunt, post sex menses, aut cum primum illis Missale hoc venale propositum fuerit, iuxta illud Missam decantare vel legere teneantur, id est, juxta ritum in illo præscriptum, & non juxta alium quemlibet, ab alijs prius inventum, vel à se noviter introducendum.*

Constitutionem Pii V. confirmavit Clemens VIII. Bullâ, *Cum sanctissimum* apud Cherubinum 108. & Urbanus VIII. Bullâ, *Si quis* est, habentur in initio Missalis. Intellego autem Pium V. de ritibus principalibus & quasi substantialibus; non autem de omnibus præscriptionibus Rubricarum, præsertim doctrinalem, & quæ moraliter loquendo non possunt, vel propter ignorantiam, aut inadvencionem ab omnibus observari.

Et consimiliter intellego Concilium Tridentinum quando sess. 22. in Decreto de Observandis & evitandis in celebratione Missæ, mandat Ordinariis, ut edicto & penis propositis caveant, ne Sacerdotes ritus alios aut alias ceremonias & preces in Missarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Ecclesiâ probatæ, ac frequenti & laudabili usu receptæ fuerint. Ritus, inquam, quasi substantiales, præsertim animò inducendi novam formulam. Hæc latius pro intelligentia eorum, quæ adhuc superius explicanda.

Ut autem redeamus ad Crucem, quæ collocari solet in medio altaris, liquet profecto non esse obligationem, nisi ad summum sub peccato veniali, ubi hæc Rubrica in praxi ita est recepta. Præterea ab aliquibus docetur Crucem non esse in altari statuendam, ubi servatur clausum in tabernaculo Sanctissimum Christi Corpus: in quo enim loco adeo (quamvis veluti sub coquina) ipse Dominus personaliter, alio signo ipsum representate opus non est.

Sed hoc alii negant propter expressa verba Rubricæ, & consuetudinem in contrarium. Hoc certum tene, quando est exposita super altare Sacratissima Eucharistia, necessariam nequaquam esse Crucem; quia jam ipse Dominus crucifixus palam est.

Neque desunt, qui existimant, satis observari Rubricam, si adsit Crux, vel Crucifixi effigies depicta in tabula vel pariete. Neque enim, ait Tamburinus supra cap. 5. §. 6. n. 2. ejusmodi requisita adhiberi debent sub rite metaphisico, & penè dicam, pharisaico, sed morali.

morali & humano. Quis verò moraliter amplius crucem requirat, si crucem habeat in prospectu (licet non inter candelabra) ad quam & orare & incensare & quælibet circa illam officia exhibere possit? Hæc ille. Et hoc ergo tutum erit in praxi.

sacrum mysterium Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi in ligneis vasculis ullo modo conficere presumat: ne unde placari debet, inde irascatur Deus. Ita refert Gratianus de Consecrat. dist. 1. cap. Vasa 44.

Et ecce ingressi sumus secundam partem Conclusionis; cuius plenissima probatio habetur eadem dist. cap. *Ut Calix 45.* ubi ex Concilio Rhemensi cap. 6. hoc modo decernitur: *Ut calix Domini cum patena, si non ex auro, omnino ex argento fiat. Et infra: Si quis autem tam pauper est, saltem vel stanneum calicem habeat. De ære, aut auricalco non fiat calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, que vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice presumat Missam cantare.*

Sed cur hoc? De vitreo, inquit Scotus supra, rationale est, propter eius fragilitatem, ne Sanguis Domini periculo exponatur. De ligneo, propter imbibitionem humoris.

Solum ob stare videtur huic doctrinæ consuetudo contraria; quam his verbis testatur Cardinalis Lugo disp. 20. n. 90. Sunt in Ecclesijs ad communem usum Sacrificii plerique calices ex ære toti seu cupro inaurato; Italicè *Rame*, Hispanicè *Cobre*, & hic Romæ sunt innumeri, & plures patenæ; ex stanno autem nullus reperitur, quam praxim nescio quomodo nostri Recentiores non adverterint, qui quotidie in iis vasis sacrificabant.

Respondeo, non advertisse propter inaurationem; quot enim non inveniuntur, qui æs bene inauratum nesciunt distinguere, seu discernere ex argento inaurato? Sanè quàm plerumque, & credo quòd etiam ipsum Cardinalem nebulosè quidam facile deceperint, qui solent adeò affabrè annulos, & similia ærea inaurare, ut pro vero auro non rarè ea vendant.

Existimo autem huiusmodi consuetudinem tolerari; quia inauratio impedit æruginem, propter quàm, ut patet ex verbis Concilii, prohibetur calix fieri ex ære. Cumque Romæ toleretur, ubi tamen exactissima deberet esse scientia & observatio hujus Constitutionis, quidni etiam alibi posset tolerari?

Nam in primis Concilia jam allegata Provincialia sunt, & per consequens non obligant universam Ecclesiam, nisi in quantum ab ea sunt recepta. Porro non esse universim recepta quoad istud punctum, patet ex consuetudine Romana. Deinde dici posset Concilium debere intelligi de ære simpliciter, id est, non inaurato, cum legis ratio nihil aliud exigat. Quòd autem communiter in his partibus calices & patenæ sint ex vero auro vel argento, sit ad majorem splendorem augustissimi illius Sacrificii; alioquin ubi paupertas cogit, constat calices esse ex stanno.

Nec obstat Rubrica Missalis Romani reformati Tit. Ritus servandus &c. cap. 1. ibi: *Deinde preparat calicem, qui debet esse vel aureus,*

447. De aliis requisitis. Omitto cætera convenienter requisita, ut pallium altaris, candelabra, & similia, superius per transennam ex Rubricis Missalis recensita, de quibus minor est difficultas, & quæ, utpote satis remota à sacris actionibus, benedictione, ut sacro usui deserviant, nequam indigent; immo quando aliquod ex istis præstò in Ecclesia non esset, id ex profanis, sed congruenter mundis, mutuo accipi ad sacrum Missæ ministerium posset, & deinde usui priori sine serupulo reddi.

Defectu purificatorii uti quis potest? Numquid etiam uti possim sudario mundo, quando non adest purificatorium? Planè, dummodo postea non impendas illud usui profano; quamvis enim, ut supra dictum est, purificatorium non debeat esse benedictum, equidem nimis propinquè deservit sacro usui, quàm ut possit postea ad usus profanos adhiberi.

Et hæc quidem satis de loco mobili, sive vase remoto, id est, altari, ejusque ornatu. Sequitur agendum de vase proximo. Queris quod sit illud? *Vasa propinqua*, inquit Scotus 4. dist. 13. q. 2. n. 14. *sunt calix & patena.* De his instituitur

CONCLUSIO XXII.

Ad licitè celebrandum requiritur calix & patena, quæ debent esse de auro, vel argento, vel ubi paupertas cogit, ad minus de stanno.

448. Ita Doctor Subtilis loco statim citato & alii communiter. Prima pars constat ex perpetuo & universali usu tam Ecclesiæ Græcæ, quàm Latinæ. Et statuitur in Concilio Triburiensi cap. 18. his verbis: *Vasa in quibus Sacrosancta consiciuntur mysteria, calices sunt & patena, de quibus Bonifacius Martyr & Episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis Sacramenta conficere, respondit: Quondam Sacerdotes aurei lignei calicibus utebantur: nunc è contrario lignei Sacerdotes aurei utuntur calicibus. Zepherinus 16. Romanus Episcopus patenis vitreis Missas celebrari constituit. Tum deinde Urbanus Papa omnia ministeria sacra fecit argentea. In hoc enim sicut & in reliquis cultibus magis & magis per incrementa temporum decus succrevit Ecclesiarum. Nostri enim diebus, qui servi Patris-familias sumus, ne decus Matris Ecclesiæ imminuat, sed magis cumuletur & amplifietur, statimur; ut deinceps nullus Sacerdos*

449. debent esse de auro vel argento, Rhemense. vel ubi cogit paupertas de stanno.

450. nullatenus ex ære, Lugo.

451a. nisi inaurato.

452a. Obiectio ex Rub.